

UNIVERSUL LITERAR

<p>ABONAMENTUL LEI 2,60 ANUAL Abonamentele se fac numai pe un an.</p>	<p>COLABORATORII ACESTUI NUMAR N. N. Beldiceanu, N. Pora, S. Hortopan, Ana Codreanu, Const. A. I. Ghica, C. Scurtu, Ioan Vasiliad etc.</p>	<p>ANUNCIURI Linia pe pag. 7 și 8 - BANI 20 -</p>
--	---	--

Parastasul de un an pentru Regele Carol I

Buruiana dracului

de N. POBA

Se îngâna ziua cu noaptea când Moș Prichici își struni măștoagele, iar zurgălii mai clinică odată, de două ori, scuturați de grumajii ușurați de greul urcușului prin sloată.

Și întorcându-se spre călătorii din sanie:

— Am ajuns conașilor!

— Unde suntem moșule? — spuse unul din ei sărind sprinten, pe podișca din fața unui han și bătând din picioare.

— Păi la hanul dracului, la doi pași de falca! mormăi cărugiul, alunecând și el în troian, în vreme ce ceilalți doi călători, amorțiți de abinele, se dădeau și ei jos, apropiindu-se de cel dintâi, care le dădea o gură din ușa hanului:

— Ci, hai mai degrabă, să ne mai înviorăm nițel la căldură, așteptând acceleratul!

Tovarășii șovâind prin zăpadă o luară după el, în vreme ce moș Prichici arunca o mână de fân gloabelor, clintindu-se și el spre han.

Hangiul, un burdănos, cărunt, cu ochii cenuși, jucăși, nu-și ascundea multumirea unui dever neașteptat, frecându-și mâinile; iar un cotoșman mare, galben, tolanit la gura vetrii, în care trosneau niște găteje, torcea tacticos răsfațându-se sub mângăierile înțâului soșit.

— Cu ce să te omenesc moș Prichici! — vorbi hangiul, făcând cu ochiul spre garafele și pocalarele de pe teșgea.

— Păi... o ufcică fiert... d'or vrea boerii! — pregetă moșul.

— Cum să nu! — spuse unul, roșcat la față; și, către toavrași:

— Ce ziceți? Un pic de vin fiert e mai bun ca un leac, pe troianu ăsta... mai ales că boanghenii nu prea văd de încălzitul vagoanelor și... p'ormă, cine știe când vom mai gusta din vinul și tutunul țării!

— Ai dreptate Zăbavă — spuse uscățivul cu cotolu'n brațe, pârpalindu-se în para focului.

Și, apoi, în șoapte, luând cu cleștele un cărbune și aprinzându-și țigara:

— Cât despre buruiana dracului m'am îngrijit eu, fiți pe pace!

Și când moș Prichici ești în bătaură să mai dea o raită pe la cai, iar hangiul scobora în pivniță:

— Dacă nu ți-l potcovesc eu pe vameșul cel mai dihai, să nu mai îmi ziceți pe nume!

— Cum zică? — se amestecă și cel ce tăcuse mălc, până acum, cel mai în vârstă dintre călători, trecându-și degetele prin pământul de barbișon, cărunt de-abinele.

— Asta-i vorba! — făcu cel cu motanul — Îți vedeai? Vă spun doar utita că o să avem merit pe o lună încheiată, mi-i teșca plină și puteți fuma în voie.

Și făcu. Hangiul tocmai lăsa chepengul, punind vinul la fiert; iar moș Prichici se strecură și el într-un colț păciind din mahorca lui.

— Mai avem mult? — întrepruse tăcerea Zăbavă, uitându-se la ceas.

Iar hangiul, curtenitor:

— Acceleratul intră în stație

taman la opt, va să zică aveți trei sferturi de ceas!

Cel cu tutunul lăsa cotoșmanul din brațe, trecind în odăița din fund, unde le erau bagajele; iar cel mai în vârstă se apropie binisor de ușă, iscodindu-l pe fe-restruică și apoi se întoarse șoptindu-i ceva la ureche, lui Zăbavă începând să răză amândoi pe infundate.

După ce sfârși cu boarfele cel cu tutunul se îndreptă spre teșgea, ca să ia câte ceva d'ale gurii, și în vreme ce glăvea cu hangiul tovarășii dispărură în odăiță.

— Unde să-l fi păt? — gâră Zăbavă, după ce scotoci degeaba prin geamantanul tovarășului.

— Umbă cu băgare de seamă! vorbi celălalt — nu vezi că are o incuetoare tainică?

Și îndoiindu-se greoi, din șale începu să pipăie căptușeala de piele a geamantanului, zămbind și apucind de un colț al căptușelei și trăgând zdrăvăn, până se căscă un capac și-i năpădi un miros în-bătător de tutun.

— Ia 'n te uită ce berechet! Pune mâna și degrabă!...

Și înfășcând maldărele moi ca puful de tutun galben ca chilișbarul, tăiat în fire de borangic, începu să care în căptușeala gherocului îndemnând și pe Zăbavă să facă la fel.

Iar după ce goliră tot tutunul, apucă dintr'o grămăjoară de fire câțiva pumzi, infundându-i în buzunarul secret al geamantanului, al cărui capac îl închise cu grije.

Tocmai atunci deschise ușa și stăpânul geamantanului:

— Ce naiba faceți? N'ați pofti să pierdem acceleratul!...

— Păi ne-am rânduie hărticel, să fim gata la „viză” — mergi măi Zăbavă, luând-o înainte cu geamantanul lui.

Iar, când porniră, cel cu tutunul nu se putu stăpâni, bătând cu palma pe pantecele geamantanului și spunând:

— Are balta peste!...

— Ce-ți mai pasă? — spuse tăcutul ghiontându-l pe Zăbavă, care puși de răs, în vreme ce moș Prichici își îndemna gloabele:

În stație, cind intră acceleratul, pușând de greul urcușului, doi dintre călători se repeziră cu bagajele într'un compartiment, în vreme ce tăcutul, sub cuvint că se duce să-și ea țigări se îndreptă spre oficiul telegrafic.

— Nu ți-am spus că am tutun berechet? Îl ținu de rău cel cu deschizătura tainică... la deca mi-

ne. Și deschizându-și tabachera și mângându-și cu o privire geamantanul din placă:

— Ca la Turci!...

Cine trei începură să dea drumul la rogozale albastre de tutun, ce se incoloceau ușurel, parfumate, prinzind formele cele mai ciudate și mai nestatornice.

Și așergan în noapte cu auzul plin de trepidațiile infundate și suspensi, pe nevăgare de seamă de toropeala atipirii, abit de li-rești după o călătorie lungă.

Cine știe cită vreme dormise, cind îi trezi scârțitul ușilor și încetneala trenului. Iar la întrebarea ce umblau să și-o puie, unul altaia, le răspunde în limbă străină, un glas d'afară:

— „Verșteri”!

Repede își luară paltoanele pe ei și scribuindu-se prin gerul ce păsca bine, ficare cu geamantanul în mână, cei trei tovarăși intrară la vameș, așteptind să le vie rindul la revizia bagajelor.

Cuierile, geamantanele, tăgăritele și dăsații de tot soiul, se deschideau aproape automatic, fiind la lumina electrică să se vadă tot, în fața căntăturii bătătoare a vameșului, care trecera tănțos, de colo, pină collo, în-

soțit de doi jandarmi cu mustățile neclăit în unsoare.

Iar cei trei tovarăși, cum fumau tacticos, la oparte, zăriră d'odată pe vameș uitându-se lung la ei și nemulțumit de cercetare zadarnică — abia pusese mîna p'o cutie de țigări — se îndreptă spre ei, cu mîna în sold.

— Hai!... acu-i, acu! — șopti cel cu musca pe căciulă.

— Ni se pare c'ai băgat-o pe mănecă! — îi spuse Zăbavă.

Iar tăcutul adăogă flegmatic:

— O puserăm de mămăligă!...

Și, vameșul scoțind o telegramă din buzunar:

— Domnii.. studenți?

— Da, studenți! — îi înfruntă cu un glas de tunet, tăcutul.

Iar vameșul, dind un pas îndărăt, făcu semn jandarmilor cari s'apropiară, începind să răscolească prin geamantanele celor trei inși, în vreme ce vameșul îi măsura cu privirea din cap pină în călcie.

După o căntare zadarnică, unul din jandarmi s'apro- te cu mîna de chivără spunind:

— „Semit”!

Ceea ce înțeleseră tovarășii că pe limba lui Arpad însemnează mînie, de oarece vameșul încrunță scuturindu-și cu furie căpățile mustățelor năclăite în unsoare se întoarse, grav, spre cei trei, revzuind, cu depeșă în mîna:

— „Contraband... tabac”!

Celul cu tutunul i se părură că-l fuge pămîntul de sub picioare; iar ceilalți, de abia ținindu-și rîsul:

— Ce ești copil?

— Vrei să te dai de gol?

Ceilalți călători, atrași de această revizie neașteptată făcu-se ocol, ca la urs, în jurul acestui grup.

Iar vameșul începu să caute scoțind haine, premeneții, tot ce-i cădea în mîna, scuturindu-le toate, bucată cu bucată, și punindu-le grămada, iarăși, la loc.

De trei ori răvasi tot, răsucindu-le și p'o față și pe alta, fire ce haină, ori și ce rufă, fără să dea barem d'un fir de tutun.

Roșu ca un morcov, ștergindu-și cu mineca tucicii broboanele de nădușeală de pe frunte și se ridică gîfînd și el cu un suspin, aceiași vorbă:

— „Semit”!

Deodată se luminea la față și în vreme ce stăpînul geamantanului cu secret, galben, își întoarse fața în altă parte, vameșul se năpusti, ca o hienă pe hoit, asupra geamantanului cu picina, pe a cărui căptușeală zărise un fir de fin, strîns între capac și țigăna.

• Și, cu baioneta unui jandarm sicii țigina, pină ce sări capacul în sus, și apucind un puron de fin isbucni, triumfător:

— Teremete!

O singură clipă de groază și de nedumerire pe bietul stăpîn al geamantanului; apoi, explozia de risete a celor dimprejur îl desmetici, silindu-l să se uite la vameș, care aruncă cit colo, finul, vodogăinind cine știe ce, pe limba lui, în vreme ce el, venindu-și ia fire, șopti tovarășilor:

— Zi, mi-o făcurăți!...

CAND FRUNZELE CAD...

De frica serilor cețoase și-a nopților fără de stele,

Ai dispărut, frumoasă doamnă, din lumea visurilor mele;

Și ți-ai înaripat capriciul, spre orizonturi mai senine,

Spre soare cald, spre cer cu stele, spre locuri unde ți-e mai bine.

O clipă mi-a venit în minte, un gând nebun, — să te opresc.

Simțiam cum se prăvăle-o lume, năbasem tot ce-i omenesc,

Dar m'ai oprit, c'ma gest, și-mi mine au amuțit ca într-un accident

Iluzii, doruri, suferințe, la gândul trist că nu mai sînt.

De frica serilor cețoase, ai dispărut, frumoasă doamnă

Și n'urmi frunzele'n grădini sau scuturat d'a brumii toamnei,

Și vântul hârșit și-a strunit-o, jetind podoabele pustii,

Cîntînd prohod de îngropare frunzeșerilor rugini!

Azi e târziu, e frig și-i toamnă, și viscerile au murit.

Îți mai aduci aminte, doamnă, de vremea noastră de iubit,

Cîntul mă puzesi să-ți cânt romanze și serenade din ghitară

Și ne mîbătau de frumusețea amurgurilor dulci de vară?

Îți mai aduci aminte, doamnă, cînd la picioare-ți m'apezam

Și capu'n poală-ți mi-l culcam,

Și ameu de ochi-ți negri, de buzele-ți fierbinți și dulci,

Plîngeam, sdrăbit de fericire... Îți amintesti? Cît e de abunci!..

Era târziu și era toamnă... În buduaru-ți parfumat,

În fața focului din sobă, îți recitam înflorat

Tot ce scrisesem pentru tine... Și clipele treceau serag.

Frumoasă doamnă, unde-i vremea cînd îmi șopteam că ți sînt drag?..

Azi e târziu, e frig și-i toamnă și viscerile au murit...

Îți mai aduci aminte, doamnă, de vremea noastră de iubit?

Cît de departe-mi ești acum! Creu de durere fruntea-mi aplec;

Din ce în ce cumplit m'ameacă azi noaptea timpilor ce trec.

Rusi examinând terenul.

Memoriile unui diamant

de IOAN DRAGU

Sunt tot așa de bătrîn ca și Popolul. Printre lucrurile iubite de oameni — de ce nași îi mîndru de asta? — eu sunt cel mai prețios, cel mai vechi, în trecut ca și în viitor înfruntînd apăsătoare veșnicia.

Poate că de aceea mi s'a spus că sunt dur. De bună seamă am trebuit să fiu și eu șlefuit ca toată lumea; dar am aruncat apoi pe altele sinuri adorate fulgerările mele de lumină.

M'am născut în 1517 — deși trăiam din vremile cele mai depărtate, ascuns în fundul părintului ca o pietricică care n'avea conștiință de valcarea ei. Năsterea mea cea adevărată, însă, datează din ziua cînd soarele făcu să strălucească pe fațetele mele mii de scînteieri. Era lumina, o-birea luminei, care începea pentru mine, — viață de lux și glorie eu, odată ce sunt așa de scump. În curînd însă am fost dezamăgit și mă plictisii grozav în lada cu scule a unui bancher grec din Tarigrad, alături de lucruri îmbătrînite a căror vecinătate mă supăra. Dar întîii pași pe cari îi făcui un an după aceea în lume, fură minunați. Adus în Valachia într'un cufăraș căptușit cu catif a purpurie, am fost dat de Neașor Vodă Basarab, soției sale, Doamna Despina, care-l puse sub forma unui inel într'unul din degetele ei albe și subțiri. Ah! curtea domnească din veacul al XVI-lea! Cînd mă gîndesc că strălucesc acum la brechea doamnei Batovici, nevestă de ex-mare circumar și deputat democrat. Ce vreți? Numai istfel de oameni pot să ne mai aibă azi!

După strălucitul meu debut, mă bucurai încă odată în clipa cînd slăpina mea, Doamna Despina, făcu gestul acela istoric de admirat prin care-și jertfi sculele pentru desăvîrșirea minăstirei din Curtea-de-Argeș. Trecui iarăși în lada bancherului grec, unde vegetai o sută cincizeci de ani, pînă cînd m'am reîntors în Valachia, sub un domn hrăpăreț și desfrînat, pe care îl scăpai cîteva luni după aceea de la moarte, trecînd în mîinile marelui vizir al împărăției turcești. Nu mai mi-aduc aminte în ce mod m'am aflat la degetul lui Șerban Cantacuzin. Totuși, pentru un diamant de va-

loarea mea, avui atunci clipe frumoase în cari m'am simțit mîndru că pot amesteca schizantele mele cu altele luminoase vizuiri de glorie. Oamenii de atunci și-au să ia, în aruncările elipe, înfășări de eroi; pe cînd astăzi...

Am făcut reflecții filozofice, amuzante, în timpul dîterilor domnii și generații cari se u mară în Țara Românească. Cîta înțelepciune capeți atunci cînd vezi oamenii de aproape și îi cunosc prin altele generații!

Slăpînul meu din urmă se ruina făcînd pe boerul așa încît mă înlocui cu o bucată de stîns. Trecui în menajul duicilor a două tinori. Bărbatul, artist celebru, femeia încîntătoare: era o adevărată voluptate pentru mine să mă aprînd pe satinul fin al gîtului ei! Ea mă săruta, fermecută, plină de o bucurie copilărească, oridecîteori mă vedea strălucînd ca și cum o picătură de lumină ar fi căzut pe albeala pielii ei. Numai că menajul artiștilor e un menaj de greeri; bărbatul, iubindu-și prea mult nevesta, nu-i refuza nimic. Făcuse prima nebunie cumpărîndu-mă pe mine; făcu o a doua cumpărînd un automobil.

Ah! ce mașină blestemată! Nu pot s'o sufăr! Dacă ai ști cît de mult ne-au păgubit automobilele pe noi pietrele prețioase! Cunoșc chiar ue unele din surorile mele, briliantele și pe unele din verele mele, perlele, cari au trebuit să se ducă, din pricina automobile-

lor, în casa aceea grozavă care se numește Muntele de Pietate. Ce rușine! Niște lucruri așa de fine ca noi într'o promiscuitate așa de vulgară! Să fim sibite a ne da coate cu tot felul de obiecte de menaj! Mai bine să fim vindute, cu toată mîndria pe care o simțim adesea cînd părăsim fiirțele de cari ne simțim legate!

Mai întîi de toate n'ar trebui să avem sentimente față de oameni. Mai ales față de femei, pe cari le iubim atît și cari sunt așa de ingrate față de noi! Da, sunt unele cari plîng cînd ne pierd, — dar nu șovăieșc cînd e vorba să ne negustorească pentru a se duce în străinătate, a-și face trei toalete sau a-și cumpăra un automobil. Ah! de ce nu vine mai repede ziua cînd mașina asta greoaie, neplăcută și infumurală — în amîndouă intelesurile — o să crape, ca cel din urmă dintre ridiculele ei pneuri! Știu că n'am să fiu în doliu după ea, căci ei datoresc durerea de a fi părăsit pe drăguța nevestă a artistului. Trebuie să mă schimbe cu cucoara aceea cu patru cilindre.

N'am avut noroc nici în noua-mi sclavie. Am fost cumpărat de o cucoană de șizeci de ani care vrea să facă paradă cu averea-i de parvenită. Auzi, să cumpere diamante la vîrsta ei! Și încă să le pue pretulîndeni! Uite, asta mă omora! Pe lingă că mă durea oridecîteori mă loveam de oasele cucoanei, mă mai simțeam și lovit în mîndria, în demniitatea mea. Mă stîngeam cînd puteam mai mult, dar cînd are cineva cele mai frumoase scînteieri din lume

ii e greu să treacă neobservat; eu atît mai mult cu cît bătrîna cochetă mă lustruia oridecîteori mă punea. Așa în cîil într'o seară, un domn spiritual, văzîndu-mă la pieptul ei nu se pu'cu opri să nu zică: „Un felinar deasupra unei ruine!” Fațetele mele s'au roșit la auzul cuvîntelor acestora. Cîta plăcere!

De atunci nu n'ai eram chinuit decît de un singur gînd: să fug cît mai de grabă oriunde. De aceea mă lăsaî furat de o servitoare necinstită care mă ascunde la o gazdă de pungași. Oh! ce om grozav! Și ce frică mi-a fost la el! Cum i-am încăput pe mîini vai, mîinile lui! — m'a despoiat de podoba mea de aur, de vestimintu-mi artistic care îmi da înfășurarea adevărată de bijuterie; îi era teamă să nu fiu recunoscut. Gol, acoperit de praful murdar și învecinat cu pietre venite de cine știe unde, am trăit zile de îngrijorare nespusă. Ce voiau care să facă cu mine? Așteptaî o lună, tîrîrit adesea în buzunarul murdar al noului meu stăpîn. În cele din urmă, Doamna Batovici, actuaia mea proprietară, pe care vi-am mai prezentat-o, auzi vorbindu-se de mine și mă cumpără ieftin, ca femeie practică, căreia puțin îi păsa de origina și aventurile mele.

Acum locuiesc în casa plină de un lux greoi a unor milionari democrați. Odaia mea e în casa de bani blindată, în mijlocul pachetelor voluminoase de titluri și de bancnote. E atîta concentrare de capital în spațiul acela strîmt, în cît mă înăbuș! Și apoi oamenii aceștia au o mentalitate ce care nu mă împac. Eu nu-s decît o vitrină strălucitoare necesară vanității lor; nu mă iubesc de loc. Fără a mai socoti că prietenii și cunoscuții lor mă desgustă: sunt dintr'o lume care nu e a mea!

Am o dorință nebună să petrec, să mă duc la teatru, în culise. O! de-ași putea trece pe umerii albi ai uneia din marile noastre artiste! Cel puțin ași trăi acolo, rampa m'ar face să lucesc, lumea m'ar privi și m'ar pizmui. Lucru e cu puțință de altfel: stăpînul meu flirtează de cîțva timp cu artista X. Z. Cine știe ce se poate întîmpla?

Ce va aduce oare ziua de mîine? Dar cea de poimîine? Căci zilele nenumerate vor trece pentru mine. Vai, sunt aproape nemuritor: uzez timpul în loc să mă uzeze el pe mine; vor trebui mii de ani ca să pierd cîțiva atomi. Perspectiva asta nu mă înveselește: voi împlini în curînd 400 de ani de circulație în lume și vai! Cîte lucruri am văzut în vremea asta!

Va veni o zi cînd voi pizmui pe cei cari pot muri, dormi, fără să mai eugete, fără să mai vadă grozava banalitate a lucrurilor veșnic asemenea sub etichete diferite, și inutila frămîntare a oamenilor, veșnic aceiași și ei, cu toate orbitorile miragii de progres, de perfecționare, de ideal, cari prind sufletele lor copilărești — sufletele cari vor totdeauna să clădească pentru nesfîrșit și cari n'au decît viața unui suflu!

CASTANIÎ

*Așa vor trece toate, și lunile și anii
Și tinerețea noastră și visul nostru drag,
Priveste, oh, priveste, se scutură castanii
Și'n galbenele frunze vedem cum zboară anii
Și ne vedem trecutul din ce în ce mai vag!*

*Așa vor trece toate și vom muri, iubito;
Vor înfrunzi castanii și iar s'or scutura,
Și din iubirea noastră ce-atît am prețuit-o,
Nimic n'o mai rămîne... Noi vom muri, iubito,
Și nici o vorbă nimeni de dor n'o murmură!*

S. Hortopan

Doi prietini

de N. N. BELDICEANU

Ion al Ciobăniței se trezi fulgerat de o durere ascuțită în coapsa stângă. Vru să se miște; dar o mână nevăzută îi înfipse parcă în picioare un junghiu pină'n plăsele și iar simți că-i cade pe minți, pe ochi, pe toate simțurile hototul care-l îmbrobodise pină' acumă ca într'o negură a morții. **Auzea, ca prin vis, pe cineva gemând: „Boje-mio... Boje-mio...”**. Dar nu pricepea unde se află și de ce simte în coapsă cuțitul acela ferbinte.

Cu-încetul, i se făcu în minte o zăre ca de opaiță. Simți trecându-i peste frunte o adiere cu miros de sulfină; și boarea asta îi limpezi și mai bine gândurile. Acuma își aducea aminte: s'a tăiat la coapsă pe cînd cosea iarba de un stat de om, plin de flori, din Poenă. Cerbului; s'acuma e acasă, culcat pe prîspa dinspre livadă; de asta îi adie peste frunte vîntul cu miros de sulfină, de-i sfîntește sufletul. Geme :

„Mămucă, tare mă mai doare.
— Las', dragu mamei, c'o să-ți treacă... Are să vie baba Rarina și are să-ți pue oblojele de-ale ei și are să-ți descinte cum știe ea, și n'are să le mai doară.

— Da oare cine geme așa, mămucă ?

— Nu geme nimenea, dragul mamei; da' îi se pare ție din pricina *cerbințelei*; închide ochii și dormi o lecucică, mamă, că toată noaptea n'ai dormit și *amuș* să face ziuă”

Ion al Ciobăniței deschide ochii și privește în sus, printre gene. Cerul e plin de furnicarul stelelor. Uite gănușa, uile cloșes, cu pui uite și iarși... Un pic rece de rouă îi cade pe frunte ca o lăcrimă căzută din geana unei stele. Picușul acesta îi limpezește capul ca un rîm de apă. Intinde un braț și dă cu mîna de țeva rece a pușlei; și atunci îi scăpărau în minte toate întâmplările din ajun:

Cum s'au trezit, în zorii zilei, cu un polc de cazaci, cari năvăleau spre ei urlând, culcați pe găturile sbărlite ale cailor. Se apropiaseră așa de tare de șanțurile lor, că le vedea chipurile bărboase și hăde, rânjind cu dinți de lupi, între urechile cailor, sub cușmele buhoase, mari cât niște baniți; și-l vedeau limpede, pe polcovnicul lor un moșneag cărn, cu niște mustăți lungi și răsucite ca niște coarne de țap și c'o cușmă albă de astrahan care părea o lună plină în norul de cușme negre.

Fierbea văzduhul de împușcături și de urletele cazacilor; și gloanțele treceau, pe deasupra șanțurilor cu zumzele de rojuri de albine ori cu țipete ciudate de păări nevăzute.

Îi lășaseră să se apropie bine, trăgând numai, din când în când, câte o salvă; și odată începu duritul uscat al mitralierilor de la spatele regimentului; și caii cazacilor prinseră a se rostogoli, cu fluierile picioarelor retezate ca de niște coase nevăzute. Caii din urmă se împiedicau, în goana lor de crivăț, de caii dinainte, și se prăbușeau, clac peste grămadă, umplând câmpia cu nechezatul lor de durere și de spaimă. Se făcu, într'o clipită, o învălmășală și o pulbere până la cer; și atunci regimentul eși din șanțuri și năvăli cu baionetele la arme.

Ion al Ciobăniței și-ducea acumă aminte de iureșul acesta de par'că l'ar vedea viu înaintea ochilor. Se vede tînd strîns pușca de țeva fierbinte și rotînd-o, pe o gheoață, în învălmășeală aceea de iad, în viforul de urlete și de răcnete răgușite. Vede, ca

Biruitorul¹⁾

lui Wilhelm II

*In fruntea strălucitei lui suite,
Privind în zare, stă biruitorul
Și 'n minte-i trec, se țes înșiruite,
Măririle ce-i poartă viitorul:*

*Stăpîn al lumii, El, poruncă lui,
Atîtea neamuri mari se vor supune;
Pe globu 'ntreg s'or presăra statui
Ce veacurilor depărtate-or spune*

*De faima unui falnic împărat
Ce-a nimicit oștiri nenumărate
Și căruia, smerite s'au plecat
In șiruri capetele 'ncoronate.*

*Și-acuma 'n fruntea mîndrei lui suite,
Strălucitor sub razele de soare
Ce scintilează 'n firele-aurite,
Așteaptă-oștirile biruitoare...*

*De undeva, din depărtare, crește
Un șgomot surd și cadentat de pași:
Din pînza prafului se destușește
Intîiul regiment de pedestrași.*

*Își pune mîna streășină 'mpăratul
Și buimăcit, se 'ntreabă dacă-i trează:
Așa se 'ntoarce din război soldatul?
Acesta-i regimentu lui vitează?*

*In rînduri strînse 'n fața-i defilează
— Cu ochii sîntă 'n ochii 'mpărătești —
Plutoanele de-ologi ce 'năntează
Purtîndu-și cîrja 'n marsuri vitejești*

*Și vin!... și zărea toată se 'mpînzeste
De schiop, de orbi, de fețe răvășite:
Și el, cutremurîndu-se, privește
Șuvoaiete de trupuri ciuruite.*

*Și 'n urma lor, convoi întunecat:
Vin morții toți din gropile comune
Ce fac, pășind greoi și cadentat,
Din oase reci un freamăt să răsune.*

*Și freamătul, schimbat în cînt de jale,
Stăpînitorului înșiorat
Șoptește: „Prețul biruinței tale
Și rodul visurilor de 'mpărat!...”*

Monarhu 'ncearcă să-și păstreze firea:
— „Dar voi, ce spuneți? generalii mei.
— Măria Ta, noi punem nemurirea
Mai sus decît o turmă de mișei!

*Dar, încă nu-i sfîrșită defilarea;
Acum vin oștile biruitoare
Și cîmpu 'ntreg răsună de cîntarea
Mulțimilor de coruri și fanfare.*

*Și trec și 'n fața lor se perindează
Bătrîni cu bărbi și plete colilii
Și mame-a căror inimi sîngerează
De dorul celor morți în bătălii.*

*Și curg divizii de femei cernite,
De văduve rămase 'n sărăcie,
Brigăzi întregi de palide iubite
Cu visuri risipite pe vecie.*

*Și 'n urma lor vin corpuri, vin armate
De-orfanii cu ochii mari și 'ntrebători,
Flămînzi și goi. — „Privește-i, împărate!
Priviți și voi, curteni lingușitori!”*

*Și vin copii, din toată lumea vin,
Și vin ca norii 'ntunecînd țaria,
Și lacrimile lor, ce curg din plîn,
S'adună 'n valuri și cuprind cîmpia.*

*Șuvoaiete se 'naltă. Ingrozit
Se uită 'n preajmă-i mîndrul împărat:
Dar generalii falnici s'au topit:
— „S'au dus, cînd nu mai am nimic de dat!”*

*Și-atunci, în valul ce-și ridică spuma,
Se zbate, și cu glas înăbușit:
„Durerea celor mulți o simt acumal...
Iertat-mă, copii, căci am greșit!”*

*De recile brăboane de sudoare
Ștergîndu-și fruntea 'n spuma de dantele
Monarhul deșteptat din somn, tresare:
— „Ce duhuri trec prin visurile mele?”*

*„Durerea lor? Orfanii? Imaginații
„Cu rost în mîntile de visători:
„Doar nu plătesc greșelile 'mpărații...
„Noi, trebuie să fim învingătorii!”*

Craiova.

B. Luca

1) Din volumul REFLEX DE SUFLET apărut de curând.

într'un vis rău, oameni cu fetele pline de sânge, sugrumându-se, mușcându-se de beregată, rostogolindu-se înceștați ca niște fiare, svărcolindu-se între picioarele cailor. Și, deodată, se pomeneste în față o namilă de cazac roșu ca o vulpe, c'amă că o cușmă cât o stamboală, călare pe un cal pieptos, cu nările însângerate.

Zărește deasupra caplui, fulgerând sabia rusului, gata să-i despice țeasta; și atunci rotește odată pușca, cum rotea băta la stîna, când izbea lupul la mir; și, când îl lovește, ionește; și cazacul se năruie ca un munte; dar, în aceeași clipă, simte în coapsa stîngă ca un burghiu de foc — și se prăvălește între picioarele cailor căzătoare.

Ion al Ciobăniței se ridică într'o mână, să vadă unde e. În lumina lunei care stă s'apue, zărește o câmpie pustie, pierdută în ceață. Undeva se vaită un rînit; și, cînd tace, s'auze țiriitul nesfârșit al greerilor, — de par'că n'ar fi pe câmpul de războiu al Galitei, ci în țarina satului lui din fundul Bucovinei.

Își simte gâtul uscat de sete. Își pipăie plosca de la sold, o elatină și o duce la gură și bea lacom

rezemat într'un cot, cu capul răsturnat pe spate, și aude gîlgăitului apei cîntîndu-i limpede în găttej. Își astupă apoi plosca, învîjorat ca de o gură de rachiu, și vru să se lase iar pe spate; dar, chiar în clipa aceea, aude un gemăt, aproape, și vede, în zărea lunei, la doi pași de el, un cazac ridicat într'o mână. — îl cunoaște după cușma mare cât o dimirlicie. La văzut bînd apă și-i arată prin semne, că îi e sete și n'are în ploscă un strop de apă. Ion al Ciobăniței se tărăște, pe pîntece, ca un șarpe până la cazac și-i dă să bea din ploscă. Cazacul răstoarnă capul pe spate; și mărul lui Adam îi lunecă în lumina lunei. În sus și în jos, pe gâtul vînos. După ce își potolește setea, își trece o mână cât o lopată peste mustățile lungi ca niște caere și-și arată dinții într'un rîs mut, plin de prietenie. Se ridică în capul oaselor, și scoate din sacul de merinde, o pâine întregă, deschide un cuțit și taie pâinea în două și o împarte frățește cu Ion al Ciobăniței. Dănsul, bagă de seamă, că fruntea și obrazul rusului is pline de sânge închegat; și cum stă și-l privește mușcînd hulpav

pâinea uscată, îi scăpără, deodată în minte icoana namilei de cazac, care voise să-i despica capul cu sabia și pe care dănsul îl năruise de pe cal cu o lovitură de pat. Deschide ochii mari, și nu-i vine a crede, că oșteanul care i-a dat pâinea cazacul cars era să-i despice țeasta. Mănăncă amândoi din pâinea veche și se privesc cu prietenie.

Împrejur începe a se crăpa de ziuă. În zare, o dungă de sânge, pare o rană făcută de un obuz. Sub o geană de codru, se zărește steagul alb al unei ambulanțe. Cazacul întinde brațul într'acolo și i-l arată tovarășului; și repede se înțeleg, prin semne, să meargă la ambulanță.

Ion al Ciobăniței încearcă să se ridice; dar cade pe spate cu un gemăt înăbușit. Cazacul izbuteste să se scoale; lui picioarele is neatînse; lui îi sfărîmă capul de lovitura de pat a oșteanului care geme alături, cu fața spre cer. Rusul se pleacă și-și ridică tovarășul de subțiori; îi dă pușca să se rezeme în ea ca într'o cără; și sprijinindu-se unul pe altul, ca doi prieteni vechi, pornesc încet spre steagul alb, care flutură în zare ca o năframă.

Brasovul românesc

de TEODOR CRISTIAN

În colțul sud-estic al Ardealului, situat într-o vale îngustă la poalele muntelui Tâmpa, Brașovul e primul oraș, ce-l întâlnim pe pământul Ardealului, la fruntariile din spre Predeal.

Intemeiat, se zice, din secolul al XIII-lea, un rege maghiar, spune tradiția, fugărit de dușmani, s'a adăpostit într-o pădure și ca coroana regească să nu încapă în mâinile dușmanilor, a ascuns-o la rădăcina unui stejar, cam în locul unde ar fi acum Casa Sfântului¹⁾. Mai târziu însă, după moartea regelui, coroana a fost găsită de un țăran, care plecase cu căruța pentru lemne în pădure. De atunci marca orașului a rămas o coroană cu o rădăcină și în limba nemțească se și numește *Kronstadt*, adică orașul coroanei.

În decursul vremurilor, martor al multor răboaie și vremuri de restriște, Brașovul a rămas pentru români acelaș. Pe aici au trecut domniii țării românești cu oștile lor învingătoare în drumul spre Ardeal, iar pe timpul revoluției (1848) în împrejurimile acestui oraș, s'au dat lupte înverșunate între trupele ungare și armatele rusești.

Până pe la mijlocul secolului trecut, Brașovul a fost înconjurat cu ziduri de apărare, când au fost dărâmate de rușii, veniți în ajutorul austriacilor. Urmele acestor ziduri, au rămas și în ziua de azi. Timp îndelungat românii nu au avut dreptul să-și zidească case în interiorul orașului (cetatea Brașovului). Această parte era rezervată numai cetățenilor sași și unguri.

Frumos și curat, Brașovul e un oraș patriarhal, orașul tradițiilor. La o populație de peste 40.000 locuitori, o treime sunt români și ei locuiesc în mod compact, în partea sudică a orașului, suburbia numită „Șchei”, restul în număr aproape egal sunt nemți și unguri. Ungurii numesc această parte a orașului „*Cuibul bulgarilor*”. Se zice că la zidirea *Bisericii negre*, au luat parte și locuitorii bulgari, veniți din peninsula balcanică, cari în urmă stabilindu-se în Șchei, s'au amestecat cu românii aflători aci.

Oraș industrial și comercial, comerțul a fost multă vreme ocupațiunea de căpetenie a românilor. Ei purtau negoț extins cu țara românească și cu carele lor încărcate cu brașovenii, străbăteau departe în inima Ungariei la Pesta, Viena și de aici treceau în Germania. Tesăturile femeilor române din Șchei sunt vestite și în ziua de astăzi.

Românii din Brașov au fost exemplu de jertfe și fapte mari. Lipsiți aproape, până în prima jumătate a secolului trecut, de școli românești, Brașovul e acum un focar de cultură românească pentru acest colț al țării Ardealului. Înzestrat cu un liceu gr. or., o școală reală inferioară, una comercială superioară, în timpul mai nou cu un internat model, aici aleargă din mari depărtări tineretul dornic de învățătură. Aceste școli sunt cercetate de un număr de peste 600 elevi anual. Școli primare sunt multe. Trei în Șchei-Brașovului și una în Brașovul-vechiu. Numărul celor ce urmează la școlile românești din Brașov, se apropie de 1500.

Dintre biserici, cea mai însemnată e biserica *S. Nicolae*, ridicată în secolul XVIII-lea de împărăteasa Caterina II a Rusiei și renovată mai târziu de domniii țării românești. Este cea mai bogată biserică românească din Ardeal și din fondurile ei se întrețin școa-

O manifestație politică la Atena

SONET

Cum, tot eu sunt? Tot eu cea dealtădată?
Și tot mai simt? Și n'a murit, iubite,
Femeea 'n mine? O, cu ce ispite
Făcut-gi iarăș inima să-mi bată!

Strângeri de mână, vorbe dulci șoptite,
Furișe 'mbrățișări pot să abată.
Dulcea armonie 'nfripată,
A sufletelor noastre înfrățite.

Vreau să trăesc iar clipele senine
Și liniștea o vreau din vremea cea,
Când buzele n'-erau încă străine;

Ci las' să doarmă pururea «semeca»
Dă-mi sufletul! Incolo, pentru tine,
Vreau să rămân & «Turris eburnea!»

Ana Codreanu

lele românilor din Brașov și se dau burse (stipendii) și cărți elevilor săraci, dar silitori la învățătură, aparținând de această parohie. Tot în Șchei, găsim bis. De pe Tocile, S. Treime, cea mai veche biserică românească din Brașov, precum și o capelă, cu mormântul lui Andrei Mureșanu.

În Brașov apare cel mai vechi ziar românesc de pretutindeni „Gazeta Transilvaniei”. E sediul despărțământului I al Societății românești „Astra” și reședința tractului protopresbiterial al Brașovului.

Sunt două Bănci românești: succursala Băncii „Albina” din Sibiu și „Brașoveana”. Românii au o reuniune de gimnastică și cor, reuniunea femeilor române din Brașov, care întreține pe a sa cheltuielă Internatul de fete, o reuniune de înmormântare, o societate „Lumina” a soldaților români din Brașov, ș. a.

Raporturile dintre Români și unguri nu au fost niciodată intime. S'au făcut unele încercări pentru o împăcare a românilor cu ungurii. O astfel de încercare a fost împăcarea din 1873²⁾.

Prin desbrăcarea de drepturi politice, prin goana în deosebi împotriva tricolorului românesc, raporturile s'au înăspriț și așa sunt și în prezent.

Brașovul e orașul tradițiilor. Frumoasele obiceiuri ale junilor, sunt cunoscute de mulți. Serbările se țin lanț toată săptămâna următoare după Paști, până'n Duminica Tomii. Despre aceste obiceiuri

²⁾ Acestei împăcări eu căutat să-i dea ungurii un caracter solemn și prin versuri să eternizeze acest act al împăcării:

„Strănepotul lui Traian și a lui Arpad următor,
„Au legat astăzi frăție
să'nflorească patria lor”.

strămosești, s'a scris mușl și nu este locu a te mai povesti. Originea lor e veche și se pierde în noaptea trecutului. După unii ar fi obiceiuri moștenite de la bulgarii cu cari românii au venit în coalingere.

La începerea fiecărui an școlar, se face excursiunea îndatinată, la locul numit „Poiană”, unde de timp îndelungat se făcea tradiționalul „botez” al studenților (cei ce intră în clasele superioare ale liceului sau în școala comercială superioară). Acest botez constă în adăogarea unui nou nume celui ce are să fie de azi înainte *student*. În luna Mai, de obicei are loc serbarea *Maialului* la locul numit „Stejeriș”.

Aceste frumoase obiceiuri s'au păstrat până'n ziua de azi și cei ce au trecut pe băncile acestor școli, cu drag își vor aduce aminte de ele.

Plin cu atâtea tradiții, cu atâtea amintiri, Brașovul e un oraș scump tuturor românilor.

Cu deslănțuirea războiului european, românii brașoveni și-au dat tributul lor de sânge, poporului asupritor. Ziarele de peste munți ne-au anunțat moartea a trei profesori dela liceul românesc, despre soarta altora plecați!

CÂNTECE

Prin parcul cu stinse parfumuri
Cu arbori ce brațele-și frâng,
Și flori ofilite pe drumuri
Ce trist se sărută și plâng.

Cum trec cândilor pe 'nserare
Sub bolți ce suspină și gem,
Intregu-mi trecut reappare
Și-atuncea, rubito, te chem!

Și parcul cu stinse parfumuri,
Cu arbori ce brațele-și frâng,
Și flori ofilite pe drumuri,
Te cheamă cu mine și plâng!

Amurgul își cerne lumina
Sub cerul întins și senin;
E plină de cântec grădina...
Amurgul își cerne lumina
Și umbre-i s'asterne deplin.

În liniștea sfântă a serii,
De-argint par cireșii din drum,
Suavele flor, instelării,
În liniștea sfântă a serii
Înaltă cântări de parfum.

Și în seara aceasta târzie,
Cu liniște, vis și pustiu,
Mi-e gândul la tine Marie!...
S'în seara aceasta târzie
Eu plâng... așa... fără să știu!

Când dragostea noastră s'o stingă
Cu vremea ce trece, sburând,
Târziu, când bătrână vei plânge
Iubiții de acum — și când

Pe strune duioase, zefirii,
Ai verii poezi plângători,
Cânta-vor povestea iubirii
La geamu-ți cu veștede flori;

Iar, tu, punând aripi gândirii,
Sbură-vei spre vremuri senine...
Atunci 'n năframa-amintirii
Păstrează și-un colț pentru mine!

Al. Terziman

³⁾ Aceștia sunt: Alexandru Bogdan, V. Micula și Dionisie Nistor, pe câmpiile Galției și în munții Tirolului austriac, nu se mai știe nimic; iar cei ce au putut trece munții, pribegesc pe pământul patriei mame, în așteptarea unor zile mai bune.

¹⁾ Nemțește Rathaus.

TOAMNA

— Sonet —

Isi plâng podoaha rozete-n grăd nă
Și vântul suflă-ntr'una cu iurie,
Iar pretutindeni e melancolie,
Pe când cad frunzele în ploaia fină.

E stinsă astăzi orice veselie.
O, unde-i primăvara cea senină
Cu flori ce se răsfuță în lumină,
Acum când totul e în agonie!

Și-ades o rază palidă de soare
Străbate norii deși și luminează
O clipă doar viața care moare.

Și-nocmai ca-ntr'un vis ce va să fim
Intreaga fire se înseninează
Ca în curând apoi să moară iară...

Constantin A. I. Ghica

Maria

— Deci, nu e nici un mijloc să găsim vreo călăuză prin locurile astea necunoscute? zise colonelul Richter lovindu-și nervos jambierele cu cravașa. În asfințitul unei zile senine de August intrase în Revermont în capul husarilor săi din Brunswick. Regimentul defilase printre casele vechi adăpostite de blocuri de ardezie, și se aliniau la întâmplare la poalele celor din urmă brazde de verdeață crescute din Vosgi.

Colonelul era ecleziarul unui corp de armată prusiană trimis să ocupe Lorena și în calea lui ordonase ca totul să fie distrus, aruncându-se cu violență în năvala faimoasă asupra Parisului. Husarii colonelului s'au oprit dar n'au avut timp să descalice. În piață, înaintea cloponitei dominată de un amfiteatru de brazi negri sețea un grup de oameni mâncând și bând grăbiți.

Naintea lor locuitorii din Revermont alcătuiau o mulțime posomorâtă și făcută, cu toată înfățișarea străfulgerării de ură.

Colonelul se duse în mijlocul ofițerilor și zise:

— Trebuie neapărat să ne urmăm drumul. Cum să găsim însă drumul cel mai sigur în mijlocul pădurilor acestora blestemate? Trebuie să găsim o călăuză cu bunăvoință, căci dacă ar fi luată cu forța, ne-ar putea fi primejdioasă.

Colonelul își luă un aer de prietenie și se adresă țărănilor: — Băeți, cine dintre voi vrea să meargă cu noi? Negrușit că n'are să meargă degeaba. Acel care ne va arăta calea o să fie plătit, plă-

tit bine. Nimeni dintre voi nu vrea să ia douăzeci de franci? Ei, tu de colo, nu vii?...

Colonelul se adresase unui om cu înfățișarea curată care se gândea aiurea și nici n'auzise spusele ofițerului prusac. Era surd și mulțimea dimprejur zâmbi în clipa aceea.

— E surd? întrebă colonelul. Atunci, tu tinere și se adresă altuia. Dar tânărul era schiop și apropiindu-se de colonel spuse prividu-l drept în ochi: — Nu domnule, nu merg.

— Dece dragul meu? Ești bogat?

Tânărul își icruntă sprâncenile și întorcând spatele colonelului, spuse:

— Pentru că asta nu se poate.

Colonelul se infurie și cu voce aspră se adresă mulțimei:

— Băgați de seamă să nu mă supărați, căci va fi rău de satul vostru. Încă odată cine dintre voi ne va arăta drumul?

Atunci o voce slabă care abia se auzi, răsufli:

— Eu.

Și înaintea colonelului în mijlocul cercului de ofițeri, apărură o formă omenească cu-un aer hotărât.

Prusacii s'au privit mirați. Ce ciudată călăuză!

O fetiță, un copil aproape. Cu basmauă sa de sub care eșeau două budle blonde încadrând o figură mică, palidă, cu doi ochi albaștri a căror privire părea nemiscată și rece, fetița ședea înaintea colonelului. Ce ochi ciudați, nu spuneau nimic; nici dragoste nici ură, nici bucurie, nici posomorâre. În albastrul lor limpede părea că se reflectă golul și tăcerea. Fata avea o haină cenușie cu glugă și'n mână ținea o bătă ciobănească. Mică, și totuși hotărâtă, slabă și așa de sumar îmbrăcată ai fi gândit că e o floriceică de munte a cărei tulpină fragilă e lăsată în voia furiilor uraganului.

Dar abea răspunse fata la chemarea colonelului și'n mulțimea de țărani începuse un murmur surd de indignare să se frământa.

— Maria care nu spune nimic? — Haimanau, cine-ar fi putut să creadă!

— Și bietul tat-său o s'o omoare când va auzi.

Colonelul Richter vădit impresionat de apariția fetei o întrebă:

— Vrei tu fetișo, să ne conduci pe noi?

— Da, domnule.

— Și ai tu atâta putere?

— Noi ne îndreptăm spre Monange, n'o să greșim tu drumul?

— Nu, domnule.

— Și mi făgăduiești că ne vei

duce pe drumul cel mai scurt?

Da, domnule.

Da, și nu domnule, atâta pare că poate să vorbească fetița aceea. Ce-i pasă însă colonelului? Călăuză lui mică și slabă o să-l ducă la țintă ca oricare altă călăuză. Mai mult decât atâta, e sigur că fata n'o să-l trădeze. Ofițerii au încalcat. Se aud comenzi răgușite, seara se lasă liniștită, învăluind satul într'o ceață ușoară, regimentul de husari pornește. În cap, în urma trompetelor fata cu ochi albaștri merge cu pasul liniștit și domol. Deodată ea se întoarce și strigă:

— Gravelotte, Gravelotte!

Era câinele ei păzitorul credincios al oilor și pe când regimentul mergea, în urma lui satul Revermont clocotea de blesteme.

Noaptea înaintase, era vremea mesei de seară dar bietului tată al „Mariei-care-nu-vorbește” numai gândul la masă nu-i sta. Se simțea perdut că fata lui l'a făcut de rușine. Dar deodată auzi un ciocănit în ușă. Bătrânul nu răspunse. Loviturile se repetară mai cu putere, acum se auzeau mai bine, erau loviturile pe care câinele Gravelottele dădea în ușă. Bătrânul se sperie. Se poate mai vie fata lui acasă? și deschise ușa. Fata nu ra, venise câinele singur. Și lucru ciudat era legat la gât cu o basma. Bătrânul desfăcu basmauă și pe ea zări înscris:

„Prusaci rățaciți. În noaptea asta anunță vânătorii noștri, la Brèche-aux-Loups-Maria”.

Bătrânul își duse mâna pe frunte, își închise ochii ca un semn de a-și cere ertare de bănușele aruncate asupra fetei sale. Și-a pornit din casă în casă ca să spună vestea cea bună și toți acum aveau cuvinte de laudă pentru „Maria care nu spune nimic”.

Printre copaci soldații francezi înaintau sub călăuză bătrânului și au ajuns încet, încet pe crestele unor defilee de unde se auzea șoptitul unei cavaloade. Au stat așteptând. Husarii au intrat în Brèche-aux-Loups; un fluer se aude și mii de focuri de puști sfredlesc atmosfera. O, ce îngrozitoare țipete se ridicau de acolo din fund pe unde păreau că trec așa de siguri sub călăuză unei fetițe, husarii colonelului Richter. Scena n'a fost lungă. Totul s'a consumat acolo jos cu aceiași iuteală cu care s'a manifestat dorința de a avea o călăuză. Bătrânul, tatăl Mariei privea cu lăcomie în prăpastie.

Armele nu mai bubuiau. Fata lui, unde-i fata lui? și dă s'alunice pe panta povârnișului când un soldat îl apucă de mână. Și-a început bătrânul atunci să strige: — Maria, Maria, Maria!

Striga bătrânul de răsuna valea,

a strigat până-n'a mai putut să deschidă gura, și pe când zăcea întins de osteneală de acolo de jos din fundul pădurei și-al mormanelor de husari, se auzi o voce slabă:

— Tată, tată!

Un soldat care păzea ca bătrânul să nu alunice în prăpastie spuse ce a auzit. S'au dat apoi jos, au găsit pe Maria la tulpina unui arbore, plângând. Ea le-a povestit cum s'a ascuns după ce a arătat un drum greșit, prusacilor înfundându-i în acea văgăună. Fără îndoielă acel care a trăit clipe mai fericite în timp ce Maria povestea, a fost tatăl ei.

(După Le Journal). A. B. C.

Pia ra adevărului

— Legendă —

Tinăra regină se preumbla agitată în splendidul ei apartament. Trenea ei de mătase foșnea. Fiecare mișcare a figurei ei svelte trăda nerăbdare și mina îi întuneca ochii ei mari.

Ce se întâmplase? Ea poseda tot ceea ce poate fără viață fericită. Ce-i lipsea oare ca să fie fericită?

Tocmai refuzase un peșitor princiar—al cincilea în curs numai de câteva săptămâni. După aceea se retrăsese aici dînd ordine ca să nu fie turburată. Ea privi cităva vreme pe fereastră spre culmile munților, apoi deodată își ridică capul exclamînd cu pasiune:

— Nu, nu voesc să mă mărit, nici odată. Nu voesc să trăiesc de cît numai pentru patria mea, pentru poporul meu. Dar pen'ru ca să ajung la aceasta, trebuie să cunosc oamenii cari mă înconjoară și asta e greu. Oh, dacă ar putea cineva să mă ajute.

În acest moment perdelele grele, cari închideau camera fură date la o parte fără zgomot și un străin se apropiă de tinăra Suverană.

Indignată de îndrăzneala străinului, sărăcăcios îmbrăcat, regina îl privi cu asprime.

— Cum ar îndrăsnit să intri aici fără ca să te anunți. Voi cere so-coteala ervitorilor și cei vinovați vor fi dați afară!

Bătrînul străin se apropiă liniștit:

— Am să spun numai câteva cuvinte și nu te vei căi că m'ai ascultat.

— Vorbește! ordonă regina.

— Chiar acum ți-ai exprimat dorința ca să poți privi în inima oamenilor.

Așa este?

Regina tresări surprinsă și pentru moment își perdu atitudinea ei mîndră.

— Cine ești d-ta? De unde știi?

— Știu! aceasta ajunge. Te temi că ești înconjurată de lingușitori și curtezani falși.

Vei putea citi în inima lor ca într'o carte deschisă.

Dar gîndește-te — oare atunci nu te vei simți cu totul nenorocită?

El tuși încet și fără să privească pe reungia uimită, scoase un inel din deget și îl arătă.

Era un inel fin de aur numai cu o singură piatră care scînteia și reflecta toate culorile curcubeului. Regina fu silită să-și închidă ochii pentru câteva momente.

Ea scoase apoi un strigăt de uimire și-și întinse mîna spre prețiosul giuvaer.

— Încet, încet, o avertiză bătrînul. Inelul este al d-tale, dacă voești, dar nu trebuie să-l lași nici

O scenă dela retragerea armatei rusești

odată din deget. El are piatra adevărului și îndată ce-l vei atinge, vei putea privi pînă în profunzimele cele mai acunse ale inimilor oamenilor. Dar gîndește-te că prin aceasta nu vei deveni mai fericită.

Mai trebuie să știi încă ceva.

Dacă porți inelul și-ți va veni numai cea mai mică dorință de a deveni iarăși cu mai fost, inelul va fi pierdut pentru vecie.

Făcînd acestea brățîrul dispăru repede.

Cînd mai tirziu regina se afla iarăși în mijlocul curterilor, ea era liniștită și plină de majestate, ca de obicei, dar ochii ei străluciau mai vii și obrajii ei, altă dată palizi acum erau trandafirii.

Primul ministru o rugă să-i dea voie a-i prezenta cîteva proiecte privitoare la unele îmbunătățiri în personalul Curții regale.

Regina examina actele cu mai multă autenticitate ca altă dată.

D-ta crezi că ar fi în avantajul meu, dacă ți-ași primi propunerile, îl întrebă ea privind-l țintă în ochi.

— Sunt convins fu, răspunsul.

— Și pentru poporul meu?

— N-ași fi îndrăznit să propun ceva în defavorul său, căci cunosc bunătatea prea grațioasei mele stăpîne.

— Voi studia chestiunea și miine voi lua o deciziune, zise ea, dar miine să-mi aduci socotelile oficiale ale acestui an, care se referă la această chestiune.

Ministrul, palid ca un cadavru ce înclină și părăsi apartamentul regal, el nu se așteptase la cererea socotelilor. Pînă noaptea tirziu lucră el în registru, fără însă să-i fie cu putință a le aduce în ordine.

A doua zi fu găsit impușcat la biroul său.

Pentru tinăra regină începu o nouă viață, căci recunoștea, ori unde inclui teamecose li aducea bune servicii, alt în afacerile de guvernămînt, cit și în viața privată. Totuși ea devenea din ce în ce mai palidă și mai sericată și părea că îmbătrînește pe zi ce merge.

Într-o seară ea sta pe terasa palatului și privea visătoare parcul de jos. Se anunțase un nou pețitor. — Azi îl aștepta. Cum va reziste ca inelului?

Atunci ea văzu apărînd jos un grup de bărbați — fețele bine cunoscute ale înalților demnitari ai statului.

Toți înconjurau pe un străin tînăr și mîndru.

Regina ascunsă după flori îl privea cu atenție.

— El pare serios și bun, își zise în gîndul ei, totuși aceasta să fie mască sau adevăr?

Ea se aplecă și mai mult pe balustradă. Atunci își ațînti privirea în sus — și — recunoscînd-o — se înclină proufna.

Ea roșindu-se la față se retrase repede după flori și-și puse mîna pe inimă, care-i svicnea cu putere.

Inelul avea să-i spună ce fel de om este el. Ea însă ezită. Ce avea să-i spună piatra adevărului? Ea simțea că fericirea vieții ei depinde de inel.

Dacă, dacă...

Nu! Voesc să fiu fericită, strigă ea cu pasiune.

Voesc să aștept oarba soartă ce mă așteaptă, după cum trebuie să facă toți. M'am săturat de bine, voesc să scap de binel.

Ochii i se umplură de lacrimi și

cu miinile tremurînde aruncă inelul.

Piatra sclipi încă odată în razele soarelui ce apunea, după aceea dispăru, ca și cînd l-ar fi înghițit pămîntul.

Ea crezu că aude numai un ris ușor și batjocoritor, după aceea

urmă o tăcere profundă. Regina însă se întoarse și plină de mîndrie plecă să înlîmpine pe tînărul pe care îl ținea în mîini soarta și care era să fie fericirea sau nefericirea ei, după cum îi destinase de mai înainte Providența!

C. Scartu

Războiul anecdotic

Un patriot originat.

Un parisiian trebui să arate și forma stranie a unui patriotism nu ca ori care altul.

Un domn, mic funcționar, trăia în cartierul Batignolles. Într-o noapte se trezi furat de suma de 2000 de franci pe care-i strinsese cu mare trudă și-i păstra transformăți în aur, pe care adesea îi număra gustînd cu voluptate senzația fascinantă a luciului de aur.

A fost necăjit desigur bietul funcționar; a avut chiar gîndul sinistru de a se sinucide; dar turburarea cea mare l'a ostenit și i-a provocat un somn adînc.

A doua zi, se trezi de loviturile puternice în ușa pe care factorul poștal le dădea cu disperare. S'a trezit pîgubașul, a deschis ușa, a luat scrisoarea și o citi: „D-nule, un patriot indignat îți scrie. Cînd patria are atîta nevoie de aur, d-ta cu nerușinare ascunzi în fundul lăzii 2000 de lei în piese de aur. Și dacă d-ta n'ai făcut ce trebuia, am făcut noi. Am luat cei două mii de lei, ne-am dus la Banca Franței, am dat banii, am cerut pe numele d-tale chitanță pe care ți-o alăturăm. În schimbul aurului depus, am primit fără îndoială piese de argint și hirtii, tot în valoare de 2000 de lei.

Pentru enormul necaz, ce mi-a priceput mînia d-tale de a păstra aurul banii schimbăți în țin la mine. Fără îndoială că-i voi cheltui ca să mă răzbun pe lipsa d-tale de patriotism”. Scrisoarea aceasta reprezintă o delicioasă ispravă de apasi, cari dacă ar fi să fie condamnați pentru furt, ar trebui felicitați pentru scrisoarea lor inteligentă.

Ale lor, în contra lor.

Ziarele au anunțat la timp că pe frontul nemțesc armatele Kaiserului au întrebuintat instrumente, care topeau dela distanță sîrmele de sîrăre ale rușilor. Un ziar englez relatează în ultimul timp că aceste instrumente au forma unor reflectoare care au atîta forță că distrug la mari distanțe apărările metalice. Același ziar englez scrie că aceste instrumente funcționează ca vestitele oglinzi ale lui Arhimede cu care a fost arsă flota cartaginească pe cînd aședia Siracuză.

Rușii însă au capturat cîteva reflectoare de aceste și le-au utilizat. Cum însă?

În ultima lor ofensivă, la Germani n'au descoperit apărări metalice și au întrebuintat reflectoarele arzătoare asupra căscilor din capetele ulanilor prusaci.

Era o stare de spirit și comică și tragică în rîndurile prusacilor cînd repezindu-se la atac cu furia teutonă se treziau în într-un moment, deodată încălziti la cap și mai pe urmă cu teasta pătrunsă de metaliul căscilor.

Din tranșeele franceze.

Soldații francezi întorși de pe cîmpul de luptă, în special din tranșee, sunt primiți cu multă în-

suflețire, nu numai de familiile lor, ci de toți cei rămași acasă.

O primă surpriză pe care o fac nu mai sunt bărboși cum li se zice, ci rași de barbă și de mustați.

Fără îndoială că au înfățișare mai aspră și dacă cineva le observă aceasta ei răspund că frumusețea este închisă în sufletele lor.

Surpriza cea mai mare pentru acei care-i așteaptă nerăbdători e că nu mai sunt francezii vorbăreți de altă dată. Acum vorbesc puțin, răspund scurt și precis. Familiile în general au un fel de sentiment ciudat în fața lor acum, neștiind cum să se poarte cu ei. Își dau seama că nu mai sunt cine au fost; că nu mai explodează la cel dintîi gînd advers, ci vorbesc liniștit și simplu și mai ales nu arată nici un semn de nervozitate.

E caracteristic, că toate întrebările ce li se pun, li se par și copilăroase și nereserioase.

Nu prefusec mai ales timpul și rid cu poftă la întrebarea: „Dacă nu se plictisesc”.

Un intelectual dintre aceștia, spunea într'un cerc de prieteni: „Oamenii de altă dată de pe pămîntul Franței reînviază în noi. De aceea orice francez care eri era liniștit și așezat se crede acum în fața unui mic trib nevăzut și un duh dumnezeesc îl îndeamnă la fapte eroice; iar pe cel nervos îl întărește spre răbdare și cuget.

În elipele supreme cînd primejdia e amenințătoare, în fiecare se ridică conștiința unui eroism pe care nu l'a visat. E o beție, un entuziasm inesplicabil care hotărăște un fel de friguri de indemn la luptă, la distincție, la energie.

Mulți dintre acești reveniți acasă au refuzat să doarmă în paturile lor comode de altă dată, patele din tranșee erau preferate. Altor li se vorbea de afaceri, ei răspundeau cu indignare că acesta e singurul lucru care i-ar plictisi.

Se plictisesc însă și de un alt lucru. După o zi, două, de ședere acasă spun c'o înfățișare melancolică: „Mi se pare că v'am văzut de ajuns. E aerul închis aci. Acolo la noi e întunerec dar e bîde; e emoție, e viață”.

Viața artistică și literară

A ieșit de sub tipar o română nouă de d. Drossino, pe cuvintele d-lui Ionescu-Teo și cu o minunată copertă de Gruia.

Titlul romanței: *Parfum de tei*.

În ziua de 15 Noembrie a. cor., se va deschide în Capitală expoziția artistică a unui grup de pictori și sculptori din care fac parte d-nii Severin Paul Popescu, Alexiu Macedonski și alții.

La teatrul „Carol cel Mare” va cânta în curînd o companie de operetă ebreo-americană din care face parte și vestita subretă Clara Young.

Prima reprezentație e Miercuri seara cu opereta *Suzana* de I. Gilbert.

Compnia de operete „Grigoriu” va da un ciclu de reprezentații la Teatrul Eminescu din Botoșani, începînd la 12 Octombrie a. cor., cu „Sven”.

Maestrul George Enescu va da o serie de 50 de concerte la Ateneu, în mare parte pentru realizarea fondului cu care se va construi OrgaAteneului Român din Capitală.

Baritonul Athanasiu și tenorul Nicolescu vor da o serie de concerte prin țară începînd cu Brăila și Galați.

Turneul companiei dramatice „Victor Antonescu” va începe pe la sfârșitul lunii viitoare.

Almanahul ziarului „Universul” pe anul 1916, care va apare în curînd, cuprinde o foarte bogată materie literară datorită mai multor ziaristi și scriitori de seamă de la noi.

Prima școală

pentru învățămîntul limbilor: Română, Franceză, Germană, Engleză, etc. și a Stenografei perfecționate — Fondată în anul 1884 —

DE
Profesorul **DUPLOYEN**

devenită astăzi o
ACADEMIE de COMERCIU

București, Str. Smărdan 27

cuprînzînd 3 apartamente, unde sunt aranjate secțiuni deosebite pentru domni și tineri, iar într'un alt apartament o altă secțiune separată pentru doamne și domnișoare.

Se primesc eleve interne.

Cursuri în clase și lecțiuni particulare, ziua și seara, în tot anul.

Stenografa perfecționată, de Profesorul DUPLOYEN fiind singura care dă rezultatele cele mai bune, se garantează succesul și se asigură plăsarea elevilor.

Această școală se află NUMAI în str. Smărdan 27, sucursală n'are

RENUMITEL E BONBOANE ORIENTALE

parfumează admirabil gura și distrug orice miros urât al gurii, provenit din tutun, dinți stricați sau stomac deranjat. Indispensabile pentru fumătorii cari voesc să se lase de tutun sau să fumeze mai puțin.

Cuția 50 bani la drogerii și farmacii

Cereți numai Bonboane orientale și observați ca cuția să fie la fel cu clișeuul din acest anușeu.

N.B. — Nu trebuie zdrobite cu dinții, ci lăsate să se topească încet în gură.

CASA de SANATATE

— SPECIALA PENTRU —
— BOALE DE FEMEI —
— SUB DIRECTIA —
DOCTORULUI I. KIRIAC
Chirurg primar; Șeful serv. de gynecologie al Spitalului Eforiei
SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI (hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale, stricturi uretrale, etc.)
Strada Sf. Ionică 8, în dosul Teatrului Național
— TELEFON 2,96 —

Noua serie a marilor și valoroaselor Premii

ce oferă ziarul „Universul” abonaților săi la tragerea din Noembrie 1915

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cup. de Noembrie 1916

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobile de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnizorul celor mai mari case particulare Ville și Hoteluri.

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marlin V. Canea șoseaua Mihai Bravu No. 37 și str. Șerbănicea No. 10. Sucursala: Călea Victoriei No. 107.

Un elegant dormitor de bronz

de mare valoare, compus din 1 pat, o noptieră și lavole cu o oglindă, furnizat pentru premiile noastre, dela cunoscutului depozit de mobile de fier și bronz „Industria Metalică Marcu”, Bulevardul Elisabeta 8, București

Un elegant pat pentru copil

cu împletitură de sârmă și somieră, cumpărat tot dela „Industria Metalică Marcu”, Bd. Elisabeta, 8.

Una sobă „Godin” No. 3

tot dela depozitul de mobila de fier și bronz „Industria Metalică Marcu” Bulevardul Elisabeta No. 8.

Una Gramolă

mărima 59-44-116 cm., construită în forma unui dulap de mahon foarte elegant lustruit, cu o deschizătură jos care servește la conservarea plăcilor. Pavilionul din lemn de rezonanță în montură de fontă se află în interforul dublului Mecanismul extraforțe cu 3 arcuri. Brațul conic recurbat o diafragmă „Exhibition”. Această gramolă, o bucată de artă, melita, a înfrumusețat cel mai luxos salon, este ca construcție ultima perfecțiune a renumitei fabrice marca „Inger” și ne-a fost furnizată de către reprezentantul ei d-l Jean Feder, furnizorul Curții Regale, București, Călea Victoriei, 54.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Bresson”

fabrică de lichieri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Noembrie c.

Un coșuleț de metal alb fin argintat pentru călătorii de vizită.
Una oasă de bijuterii de metal alb, frumoasă argintată, în formă împletită. Una lănciera cu picior de metal alb, fin argintat.
Un serviciu de ceai pentru 6 persoane, compus din 6 pahare de ceai cu suporturi, o zaharniță, o sticlă de rom, un cestișor de zahăr, toate de metal alb fin argintate, pe o lavă de lemn de mahon, cu monturi argintate. Una oglindă de mână de metal alb, splendid executată, pusă într-o mică oasă de lemn.
Un cutie conținând 12 cutițe și 18 furculițe, de metal alb oxidat, pentru fructe. Toate aceste obiecte ne au fost furnizate de marele magazin de bijuterii, ceasornice și argintarie „FRATII ROLLER”, furnizorii Curții Regale, București, str. Carol 50, etaj.

În toată țara pentru deosebita calitate a mărfurilor ce debităm.
Una pușcă de vânătoare cu două țevi, țevile de oțel, Bayard, din renumita fabrică de arme „Pieper-Bayard”. Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeva stângă choke-bore și poate întrebunța atât pulbere neagră, cât și pulbere fără fum. Una carabină semi-automată de mare precizie Pieper cu tirul garantat precis.
Un revolver automat. Un flacon „Thermos”, de 1 litru, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 24 de ore, cumpărat dela marele magazin de arme și biciclete B. D. Zeman, furnizorul Curții Regale, Călea Victoriei 44, Buc.

În fabrică de parfumuri „Camelia”, A. S. Aftalion, str. General Florescu nr. 6, Buzărești.
Îmblănită garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canapea, două fotolii și patru scaune, toate tapisate. Un elegant birou de stejar pentru damă; o oglindă vechi de cristale. Una etajeră de bambu. Un cuier de bambu, cu oglindă de cristal pentru antreu, toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobile „Marcu”, Dătețkrenzer, str. Carol 62, Buc.

5 ceasornice de perete frumoase pictate, se întoarcă în 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice nichel, având și aparat Free-Paper.

Una vioară fină cu cutie, formă vioarei, inclusiv arcuș cu capră de fildes, garnitură de coarde fine engelzești, ceasornic și sacă; una mandolină italiană din lemn de palisandru frumos ornamentată. Un flaut cu capul de fildes, lucrat din oțel mai fin abanos cu 14 clape, într-o elegantă cutie captusită cu califea. Aceste toate, furnizate de magazinul general de muzică „La Harpa”, București, str. Colței No. 5, renumit

Una pușcă mare de perete modernă, de nuș, cu sonet melodic. Un ceasornic-brățară de argint pentru damă. Una brățară de damă, aur 14 carate, mare și formă modernă cu pietre. Un serviciu manucure, compus de argint cu cutie tapisată. Cumpărate dela ceasornicaria „COLTEI”, magazin de încredere, str. Colței 31.

5 ceasornice ghete pentru dame sau bărbați, lucrate într-unul din cele mai luxoase atelier de înălțăminte din Capitală, și așutite dela moderna pielărie la „Coșos”, Ștefan L. Georghescu-Coșos, Călea Mosilor 34. Aceste ghete se vor afla după măsura, trimisă de cășagător, administrației ziarului nostru.

Una mașină de cusut, marca „Excella”.

5 apertimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 potolă Flora, 1 sticlă lapte de orz Flora, 1 săpun de lapte de cășă, 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

1 pereche vase de sticlă pentru flori, frumos pictate.

2 cămăși țărănești de noapte pentru bărbați, lucrate din pânză de casă, cu arnici roșii.

Una sobă fabrica „Matador” ultima perfecție.

Un vas de majolica pentru flori, montat pe un ghiorț.

1 vas pentru flori pictat și aurit.

4 Splendide tacheuri pentru dame.

Donă candelabre de bronz, o adevărată podoabă a casei.

Una pereche ghete pentru damă.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratis un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați.

Notăți bine: dând aceste mari premii de valoare aboramentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni.

Pentru concurența la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebunțază încasatori.

Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană.